

УДК 005.21:658.261/.262

СТРАТЕГІЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВА:
СУТНІСТЬ ТА СКЛАДОВІ ЕЛЕМЕНТИ

Селезньова Галина Олександрівна,

канд. екон. наук, доцент

кафедри економіки підприємства та менеджменту,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

На сьогоднішній день енергозбереження на підприємствах і в організаціях стає нагальним завданням. Ціна на енергоносії, а з ними і на продукцію, що поставляється постійно зростає. У собівартості кінцевої продукції промислових підприємств висока частка витрат на теплову і електричну енергію, що негативно позначається на конкурентоспроможності товарів і обладнання, виробленого вітчизняним виробництвом. Таким чином, проблема енергозбереження сьогодні як ніколи актуальна. Це обумовлює мету роботи, яка полягає у дослідженні підходів до визначення сутності стратегії енергозбереження підприємства та її складових на основі узагальнення наукової літератури.

Більшість компаній усвідомлюють важливість зниження енергоемності і прогнозують динаміку такого зниження на найближчі роки. Для подальшого розвитку в умовах неминучого зростання тарифів на енергоносії необхідний кардинальний перегляд складових собівартості продукції, в тому числі витрат на паливо і електроенергію. Це, в свою чергу, вимагає від компанії планування та реалізації комплексних технологічних заходів, а також пошуку відповідних механізмів і схем фінансування відповідних проектів. Наявність детально відпрацьованої енергетичної стратегії допоможе компаніям відповісти на енергетичні виклики і мінімізувати ризики, пов'язані з енергопостачанням і ефективністю споживання енергії.

У науковій літературі відсутнє однозначне визначення поняття «стратегія енергозбереження підприємства». О. В. Кириленко розглядає поняття

«енергетична стратегія» як процес формування генерального перспективного напрямку розвитку підприємства у сфері енергозбереження на основі визначення якісно нових цілей, узгодження внутрішніх можливостей підприємства з умовами зовнішнього середовища та розроблення комплексу енергозберігаючих заходів, які забезпечують його реалізацію [1].

Відповідно до економічної суті енергозбереження, що подане в Законі України «Про енергозбереження» [2], Т. В. Сак [3] запропонувала наступне визначення «стратегія енергозбереження підприємства – це довгостроковий якісно визначений напрям розвитку підприємства у сфері енергозбереження, спрямований на раціональне та економне використання первинної та перетвореної енергії і природних енергетичних ресурсів під час виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг; досягнення стратегічних цілей енергетичної політики». Спираючись на дане визначення слід означити та розкрити складові стратегії енергозбереження, що дозволить забезпечити високу ефективність її реалізації.

На думку фахівців консалтингової компанії ЕУ [4] енергетична стратегія охоплює різні сфери діяльності сучасного підприємства, так чи інакше пов'язаних з енергопостачанням і ефективністю споживання енергії. Тому енергетична стратегія включає наступні складові: енергетичний менеджмент; операційна ефективність; модернізація виробництва; поновлювані джерела енергії; технічний стан обладнання.

В. О. Шишкіна, А. І. Оверченко [5] розглядають енергетичну стратегію промислового підприємства як сукупність п'яти стратегічних напрямів: реалізація та підтримка системи управління енергоефективністю (система енергетичного менеджменту); розробка інвестиційної стратегії підвищення енергоефективності, в тому числі стратегії забезпечення енергоресурсами, пов'язаної зі стратегією розвитку компанії; забезпечення необхідної енергетичної результативності за рахунок підтримки обладнання в безпечному і працездатному стані; впровадження системи операційних поліпшень, що дозволяє створювати програми підвищення енергетичної ефективності завдяки

реалізації організаційних заходів, пов'язаних з відносно невисокими інвестиціями; розробка стратегії впровадження альтернативних джерел енергозабезпечення (у тому числі відновлюваних) з урахуванням потенціалу підприємства, вартості енергоресурсів і особливостей виробничих циклів.

Запропонований науковцями перелік складових енергетичної стратегії є схожим з підходом консалтингової компанії EY.

Дещо інші складові пропонують Л. І. Гладка та А. О. Мироненко [6], які вважають, що стратегія енергозбереження повинна відповідати основним напрямкам реалізації енергетичної стратегії держави та складатися з наступних напрямів: розробка та моніторинг діяльності системи управління раціональним енергоспоживанням; дослідження ринку на вигідність придбання енергоресурсів (диверсифікація постачальників); технологічне переоснащення підприємства на менш енергомістке обладнання; перегляд та вдосконалення норм витрат на енергоресурси у сторону їх зменшення без істотної втрати якісних та кількісних показників діяльності підприємства; впровадження системи альтернативних джерел енергії для часткового та повного задоволення потреб промисловості.

В. В. Іванова [7] стверджує, що стратегія енергозбереження повинна складатися з наступних блоків (розділів): загальну частину, нормативно-правову базу, програмний блок, інформаційно-освітній блок та додатки.

Слід зазначити, що даний підхід відображає стратегію енергозбереження скоріше з точки зору структури документу, ніж її сутнісної характеристики.

Таким чином, за результатами дослідження визначено сутність поняття «стратегія енергозбереження» та узагальнено складові елементи стратегії енергозбереження, які виділяють різні науковці. Розробка стратегії енергозбереження за виявленими елементами на підприємстві дозволить забезпечити результативність її впровадження та ефективність діяльності підприємства в цілому.

Перелік використаних джерел

1. Кириленко О. В. Енергозбереження – стратегія розвитку / О. В. Кириленко // Діловий вісник. – 2010. – № 2.– С. 8–11.
2. Про енергозбереження : Закон України від 01.07.1994 р. № 75/94-ВР : за станом на 1 березня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 30. – Ст. 284.
3. Сак Т. В. Стратегія енергозбереження підприємства: сутність, чинники, етапи формування / Т. В. Сак // Електронне наукове фахове видання «Глобальні та національні проблеми економіки». – 2016. – № 11. – С. 494-497.
4. Энергетическая стратегия предприятия. Как повысить эффективность использования энергоресурсов. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-energy-strategy-rus/\\$FILE/EY-energy-strategy-rus.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-energy-strategy-rus/$FILE/EY-energy-strategy-rus.pdf)
5. Шишкін В. О. Впровадження стратегії енергозбереження як засобу підвищення економічного потенціалу промислового підприємства / В. О. Шишкін, А. І. Оверченко // Науковий вісник Ужгородського університету Серія "Економіка". – 2015. – Випуск 1 (45). – Т.1. – С. 160-162.
6. Гладка Л. І. Проблемні аспекти енергозбереження на промислових підприємствах України [Текст] / Л. І. Гладка, А. О. Мироненко // Молодий вчений. — 2016. — №6 (33). – С. 21-24. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2016/6/6.pdf>
7. Иванова В. В. Концепция стратегии развития энергосбережения / В. В. Иванова. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27047/st_52_08.pdf?sequence=2